

Voimaposti

Neurolatyöntekijöille

“Haastavinta ei ole hyvän hoidon kehittäminen, vaan sen siirtäminen onnistuneesti käytännön toimintaympäristöön. Voimaperheet-mallia toteuttavien kuntien, kuntayhtymien ja maakuntien sote-johdon ja neuvoloiden henkilökunnan sitoutumisen ansiosta meillä on nyt käytösongelmien varhaisen hoidon ohjelma, joka perustuu vahvaan väestötason tutkimusnäyttöön.”

Neurolan ja tutkijoiden yhteistyö on Voimaperheiden vahvuus

Malin Kinnunen
Voimaperheet-
tutkimuskoordinaattori

Lapsen käytösongelmat on mahdollista tunnistaa ennen kouluikää. Ongelmat ovat tällöin vielä pieniä, ja niiden hoito on ennaltaehkäisevää ja perustuu myönteisen vanhemmuuden vahvistamiseen.

Haastavinta ei ole hyvän hoidon kehittäminen vaan tutkimusympäristössä kehitetyn hoidon implementointi eli siirtäminen käytännön toimintaympäristöön siten, että sen teho säilyy. Maailmalta löytyy esimerkkejä sinänsä laadukkaista hoito-ohjelmista, joiden käyttöönotto on epäonnistunut. Siksi käyttöönoton tutkimus on tärkeää ja panostamme siihen Voimaperheissä.

Voimaperheet-toimintamallissa vanhemmuuden tuki alkaa nelivuotisneurolan ajanvarauksesta, jossa terveydenhoitaja muistuttaa

perhettä Voimaperheet-kyselyn täyttämistä neurolakäyntiä varten. Vastaanotolla perheellä on vielä mahdollisuus täyttää lomake, jos se onkin päässyt jäämään kotiin.

Esitteet ja kyselyt jäävät arjen kiireiden keskellä perheissä helposti vaille huomiota. Terveydenhoitaja on usein ratkaiseva henkilö, jonka ansiosta perheet ymmärtävät kyselyn merkityksen ja tuesta hyötyvät päätyvät vanhempainohjaukseen. Kun lomakkeen täyttävät neurolakäynnin yhteydessä myös ne perheet, joissa tuen tarvetta ei ole, saadaan arvokasta tietoa käytösongelmien varhaista tunnistamista varten.

Kunnat ja lastenneuroloiden työntekijät ovat havainneet käytösongelmien varhaisen hoidon tarpeen ja ottaneet Voimaperheet-toimintamallin käyttöön ihailtavalla tarmolla. 2020-luvun käynnistyessä noin 550 terveydenhoitajaa on koulutettu hyödyntämään toimintamallia. Noin 45 000 suomalaislasta on seulottu nelivuotisneurolakäynnin yhteydessä

Voimaperheet-lomakkeella ja yli 2000 perhettä on osallistunut netin ja puhelimen välityksellä keskitetysti Turusta toteutettavaan hoito-ohjelmaan. Kysely on katsottu neuroloissa käyttökelpoiseksi lapsen vaikeuksien ja elämäntilanteen puheeksiottamisen välineeksi ja työryhmältä neurolaan lähetettävä Vahvuudet ja vaikeudet -profiili toimii usein lääkäri-neurolassa psykososiaalisen kehityksen arviointityökaluna.

Alustavien tutkimustulosten perusteella Voimaperheet-toimintamallin siirtäminen osaksi neurolan palveluvalikoimaa on onnistunut erinomaisesti. Voimaperheet-mallia toteuttavien kuntien, kuntayhtymien ja maakuntien sote-johdon ja neuvoloiden henkilökunnan sitoutuneen mukanaolon ansiosta meillä on vahvaa väestötason näyttöä ohjelman vaikutuksista ja käyttöönotosta. Se on ratkaisevaa, kun tavoitteena on kehittää palvelujärjestelmää, jossa mielenterveysongelmien hoidon painopiste on korjaavien palvelujen sijaan ennaltaehkäisyssä.

Voimaperheet-lomake on nelivuotisneuvolan työväline

Lapsen psykososiaalisen toimintakyvyn arviointi toteutetaan Voimaperheet-lomakkeen avulla niissä neuvoloissa, jotka hyödyntävät Voimaperheet-toimintamallia. Siksi jokaisen nelivuotisneuvolaan tulevan lapsen huoltaja täyttää lomakkeen riippumatta siitä, osallistuuko perhe Voimaperheet-tutkimukseen.

Terveydenhoitaja **Elina Jääoja-Virtanen** Kivenlahden neuvolasta Espoosta pitää Voimaperheet-lomaketta hyödyllisenä lapsen psykososiaalisen kehityksen ja tuen tarpeen arviointityökaluna.

- Se on hyvä ja nopeakäyttöinen työväline. Koska nelivuotiskäynnillä on paljon muutakin asiaa, on tärkeää, ettei lomake kuormita liikaa perhettä tai terveydenhoitajaa, Jääoja-Virtanen sanoo.

Jääoja-Virtasen arvion mukaan hieman alle puolet perheistä on täyttänyt lomakkeen valmiiksi ennen käyntiä. Jos lomake on jäänyt täyttämättä tai jäänyt kotiin, se on mahdollista täyttää vastaanoton aikana.

- Jos perheellä ei ole lomaketta mukana, annan sen vanhempien täyttäväksi sillä aikaa, kun teemme lapsen kanssa Leneä, hän kertoo.

Lievätkin käytöshaasteet puhututtavat vastaanotolla

Lomakkeen tuella on mahdollista keskustella lapsen mahdollisista haasteista, vaikkei perheille tarjottaisi hoito-ohjelmaa tai perhe ei haluaisi siihen mukaan.

- On melko tavallista, että nelivuotiaalla on lieviä käytösongelmia, mikä saattaa vaikuttaa kodin ilmapiiriinkin. Lomakkeen avulla asia on helppo ottaa puheeksi silloinkin kun perhe on vieraampi, toteaa Jääoja-Virtanen, joka käy perheiden kanssa läpi lomakkeen pääkohdat ja muutostilanteet.

Terveydenhoitaja postittaa päivittäin

- Vanhemmat ovat sanoneet, että Voimaperheet-jakso on intensiivinen ja tehtävien toteuttaminen vie aikaa. Ohjelma on kuitenkin hyödyttänyt heitä paljon enemmän kuin vienyt energiaa, kertoo terveydenhoitaja Elina Jääoja-Virtanen.

tätetyt lomakkeet Voimaperheet-työryhmälle. Se laatii kyselylomakkeen pohjalta jokaiselle lapselle Vahvuudet ja vaikeudet -profiilin, joka palautuu neuvolaan. Profiili on käytettävissä nelivuotiaan lääkärivastaanotolla.

- On hyvä, että profiili ehditään käydä perheen kanssa läpi, jos lapsella on korkeat pisteet, ja pohtia lähetetarvetta, mikäli siitä ei ole sovittu vielä terveydenhoitajan käynnillä. Muutkin osa-alueet kuin käytös huomioidaan, esimerkiksi ylivilkkauteen liittyvät haasteet, Jääoja-Virtanen mainitsee.

Perheitä palautetta hoito-ohjelmasta

Lapsen käyttäytymisen vaikeudet ovat Jääoja-Virtasen mukaan perheissä tavallisia. Hänestä on hyvä, että terveydenhoitajalla on mahdollisuus ohjata perheitä erilaisiin palveluihin kulloistenkin asiakkaiden tarpeet huomioiden. Voimaperheet-mallin etu on, että työryhmä ottaa yhteyttä perheisiin ja tarjoaa perhevalmennusta netin ja puhelimen välityksellä suoraan kotiin.

- Perhevalmennus sopii monelle, mutta osalla perheistä on korkeampi

kynnys järjestää käyntejä vastaanotolle, Jääoja-Virtanen toteaa.

Ohjelmaan osallistuminen ei vie oikeutta muuhun tukeen.

Jääoja-Virtasen mukaan kaikki hoito-ohjelmaan osallistuneet asiakasperheet, joiden kanssa Voimaperheistä on ollut puhetta, ovat kertoneet saaneensa ohjelmasta apua perheen arkeen.

- Vanhemmat ovat sanoneet, että jakso on intensiivinen ja tehtävien toteuttaminen vie aikaa. Ohjelma on kuitenkin hyödyttänyt heitä paljon enemmän kuin vienyt energiaa.

Kehittämisideana vanhemmilta on tullut toive, että puoliset voisivat osallistua puhelinvalmennukseen yhdessä. Tästä on hoito-ohjelmassa kokemustakin. Käytännössä yhteispuhelut ovat kuitenkin osoittautuneet haastaviksi sekä ajallisesti että menetelmäuskollisuuden kannalta. Siksi vanhempia kannustetaan ensisijaisesti tutustumaan yhdessä myönteisen vanhemmuuden nettimateriaaleihin.